

Sosial şəbəkələrin həyatımızdakı rolu və təsirləri

Müəllif: İ. Nəsirova¹

Giriş

İnsan kamil, düşünən, ünsiyyət qurmağı bacaran Alim və Qadir Yaradanın yaratdığı ali varlıqdır. Ünsiyyət vasitəsilə insanlar fikirlərini bir-birinə çatdırır, ehtiyaclarını dilə gətirir, özünü ifadə edir, ən əsası da həyatındakı müxtəlif sahələrə təsir göstərir. Ünsiyyətin təsir mexanizmindən söz düşmüşkən, günümüzdə milyonlarla insanın ünsiyyət vasitəsinə çevrilən sosial şəbəkələrdən danışmaq daha məqsədəuyğun olardı.

Sosial şəbəkələr sizin üçün nə ifadə edir?

Sosial şəbəkələr kimi üçün informasiya mənbəyi, kimi üçün maraq obyekt, kimi üçün ünsiyyət vasitəsi, kimi üçün yaxın bir dost, kimi üçün asudə vaxtının keçdiyi virtual məkan rolunu oynayır.

Bəs sosial şəbəkələrin insan həyatındakı rolu və təsiri nələrdir? Əvvəlcə biraz insan psixologiyasından sadə və qısa şəkildə söz açmaq lazımdır. Fikrimcə hər kəsin özünəməxsus psixologiyası var. Psixologiya ruh haqqında elmdir, yəni psixologiya dedikdə insanın ruhi aləmi düşüncə tərz, davranış forması başa düşülür.

Bunu da vurğulamalıyam ki, insanlar ya sabit psixologiyaya sahib olur və bunun təsiri altında yaşayır, ya da sonradan qazanılmış zərərli və ya faydalı psixologiya ilə yaşayır və bununla da yeni bir şəxsiyyət formalaşdırırlar öz daxili dünyalarında. Tez dəyişməyi, yeniliklərə can atmağı, təsir altına düşərək fərqli davranış nümayiş etdirməyi bacaranlar da az deyil.

Elə məhz bu tip insanlar sosial şəbəkələrdə daha çox iştirak edir, yeni tanışlar qazanır, virtual yaxınlıq, dostluq edir, hətta bəzən virtual tanışlarını real həyatlarına daxil edir, virtual dünyalarını real həyatdan üstün sayır, maddi, mənəvi zərərə uğrasa da bunun fərfinə varmaq istəmir.

Sosial şəbəkələrdən yararlanma

Sosial şəbəkələrdən düzgün, əxlaqi dəyərlər çərçivəsində, informasiya mübadiləsi kimi istifadə edənlər də az deyil. Ali məktəblərdə təhsil alan tələbələr hər hansı məlumatı, muhazirəni, dərslin məzmununu bir-birinə istifadə etdikləri sosial şəbəkə vasitəsilə qısa müddətdə göndərə bilir, yeni baş verən hadisəni, cəmiyyətdə baş verən hadisələri sosial şəbəkələrdəki paylaşmalar vasitəsilə öyrənə bilir, xaricdə yaşayan qohumları, dost-tanışları ilə əlaqə saxlaya bilirlər.

¹. Əl-Mustafa Virtual Uni-nin magistratı, psixoloq

Bəzən həyat tərzini, baş verən hadisələr, çəkilən imtahanlar insanın dünyagörüşünə, düşüncəsinə, əqli sferasına bilavasitə təsir göstərir. İnsan öz fikirlərini bölüşməyə kimisə axtarır, adi dildə desək dərdləşməyə dost axtarır, maraqsız hesab etdiyi dünyasına maraq qatmağa çalışır. Bəs bunun hansı zəxzərləri ola bilər, insanlar nə üçün yadlarla tanışlığa meyl edir? İnsan nə üçün sahib olduğu dəyərlərə dəyər vermək istəmədən zərəri böyük olan əməllər törədir?

İnsan mənəvi ehtiyaclarını ilahi zərurətdən uzaq şəkildə ödəməyə cəhd edərsə böyük bir məğlubiyyət əldə edə ki, bu da onun psixologiyasına əks təsir göstərir. Məsələn, dərini deməyə Məbuddan öncə məxluqu seçən insan əlbəttə ziyana düşər. İbadət zamanı vaxtını başqa şeyə sərf edən əlbəttə peşmançılığa uğrayar.

Bildiyimiz kimi namaz ən vacib ibadət formalarından birincisidir. İnsan namaz vasitəsilə Allah qarşısında əyilərək şəxsiyyətini ucaldır, təkəbbürlükdən nisbətən uzaqlaşır, günahlardan çəkinir, özünü tanımağa, sorğulamağa cəhd edir. Əlbəttə burada kamil namazdan söhbət gedir. Çünki naqis namaz insana müsbət keyfiyyət qazandırmır, əksinə əməl dəftərini qara rəngə boyayır. Namazı tərk etmək, vacib olduğunu bilə-bilə qılmaq istəməmək, bütün bunların əvəzinə vaxtını israf edərək sosial şəbəkələrdə vaxt keçirən insanlar şübhəsiz Allaha və qarşısına çıxan çətin suallara, problemlərə cavab verməli olacaq.

Yaşadıqlarımız, rastlaşdıqlarımız bizim əməllərimizin nəticəsidir. Buna bir neçə misal göstərmək olar: Naməlum bir insanla yaxından tanış olub onunla ünsiyyət quran bir insan hər hansı peşmançılıq gətirən bir vəziyyətlə qarşılaşarsa əlbəttə günahı yalnız özündə görməlidir.

Bəzən insanlar bir-birinə belə deyir: “Səni bu neçə ildə tanıya bilməmişəm”, “Səni belə tanımadım, iç üzün ortaya çıxdı”, “Kaş səni yaxşı tanısaydım, bəlkə bu səhvi etməzdim”, “Səni tanıya bilməmişəm, kaş ailə qurmasaydıq” və s. Yəqin ki, bu sözlərlə rastlaşanlar az deyil. Bəs necə olur ki, insanı tanımaq bu qədər çətin olduğu halda insanlar yad adamlarla daha tez yaxınlaşır, sirrlərini onlarla bölüşür, onlara bağlanır? Bu suallara cavablar da müxtəlif ola bilər. İnsan eynilikdən yorulur, fərqli macərələrə can atır.

Ətrafındakı insanlara etibarını itirib, özünə riskli de olsa yad insanlar arasından etibarlı dost axtarır, heç kimlə real ünsiyyət qurmaq istəmədiyindən daxilində baş verən müzakirələri, söhbətləri virtual şəkildə biruzə vermək istəyir. Lakin çıxış yolu bu deyil. Nə qədər real həyatdan uzaqlaşsa da insan mütləq əbədi reallığa qayıtmalı olacaq.

Bu qayıdış zamanı gərək geriye baxaraq məyus olmayaq, çünki mütləq olan Allah mütləq şəkildə haqq –hesab çəkəcək. Bizə vücudumuz, ruhumuz, həyatımız necə əmanət verilibsə vaxtımızı düzgün dəyərləndirmək də o cürə zəruri xarakter daşıyır. Ona görə də çalışaq ki, hər şeyin ölçüsünü bilək və vaxtımızı bu ölçüyə görə formalaşdıraq.